

Jernhatten

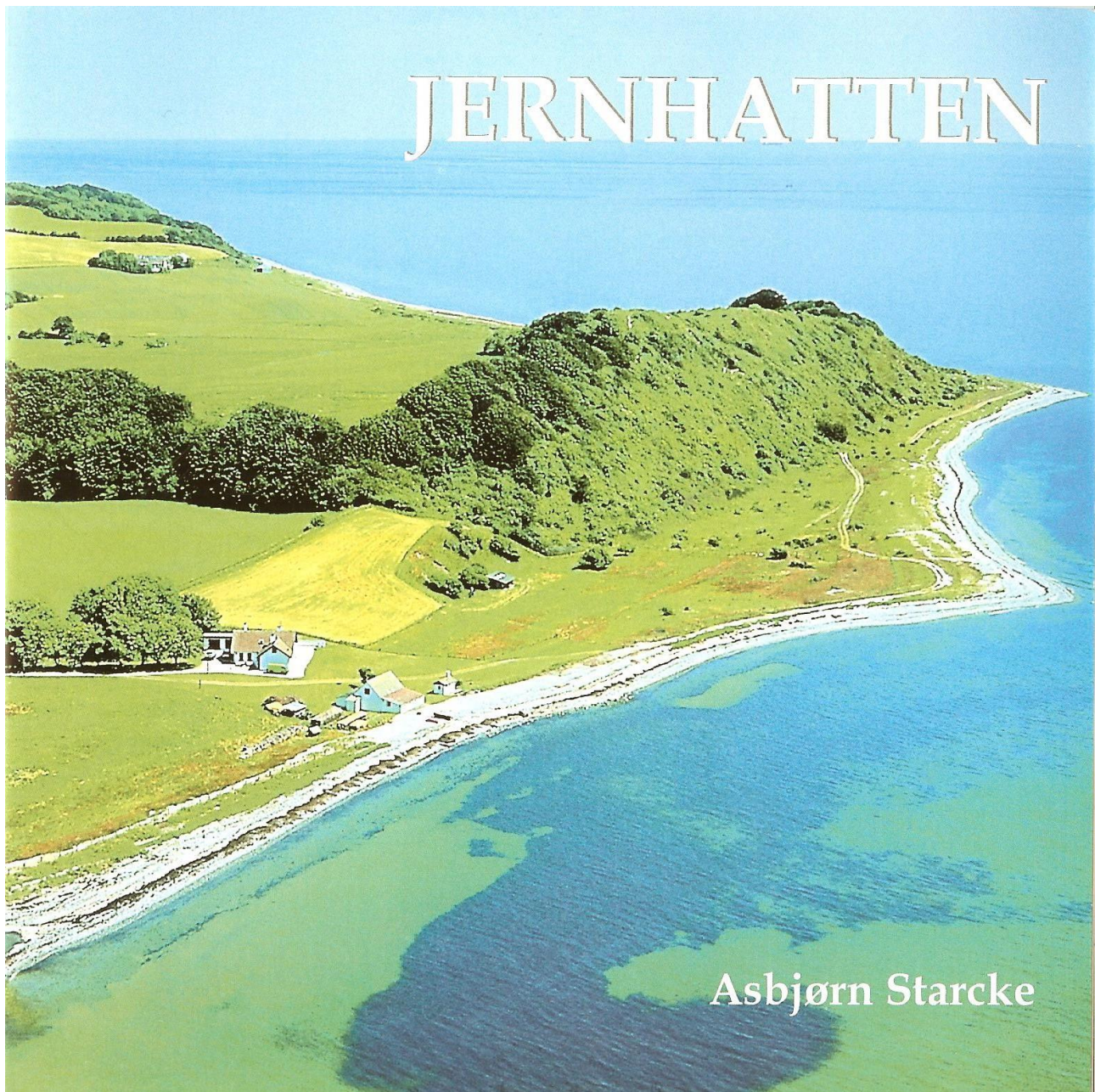
Jernhatten er en særpræget ”knude” på kysten ved Arnakke lige nord for den lille landsby Holme, nord for Ebeltoft og Dråby. Parkeringspladsen med informationstavle ligger til højre lige efter åen, der forbinder Stubbe sø med Kattegat.

Navnet hentyder til, at Jernhatten består af usædvanlig hårdt materiale, der har gjort det muligt at modstå havets indhug på kysten, så Jernhatten fremstår som et højt fremspring ud i Kattegat. Den stejle klint hæver sig 49 meter op over havet, og en vandring langs havet her er en gedigen naturoplevelse. Der kan vandres ad en 1,2 km. lang afmærket sti. Hele området omkring Jernhatten – i alt 266 ha. – er fredet, og landskabet plejes bl. a. ved at selvsåninger fjernes på de ikke-dyrkede arealer. På grund af at solens stråler rammer næsten vinkelret ind på skrænten langs kysten og på grund af den ringe årlige nedbørsmængde på stedet er der skabt et helt særligt dyre- og planteliv på Jernhatten.

I Stenalderen stod havet 3-4 meter højere end i nutiden i Molsområdet. Sydsiden af Jernhatten ses stærkt eroderet af Stenalderhavet, og fra Jernhatten og ind til Stubbe Sø kan man følge et indviklet fjordsystem fra Stenalderhavets tid. Også nord for Jernhatten, mellem hatten og Rugaard Klint, har Stenalderhavet stået ind – siden er dannet en op til fem meter høj strandvold, der nu ligger mellem den tidligere fjordarm og havet.

I en tidligere grusgrav i Jernhattens vestende kan der ses aflejringer af lysegråt ler (den såkaldte Kerteminde Mergel), der stammer helt tilbage fra Selandia-havet for omkring 60 millioner år siden.

Både stedets særlige karakter og navnene Arnakke og Jernhatten har givet anledning til forskellige historier om stedets oprindelse. En af dem lyder sådan: Arnakke har navn efter en trold Arn, der smed med en stor sten efter en anden trold på Hjelm. Trolden på Hjelm kastede en uhyre stor sten efter Arn, men stenen faldt et lille stykke ude i havet. Den er så stor, at der kan vendes på den med både heste og vogn. Arn blev så forskrækket, at han faldt om og døde med det samme. Bakken skal være Arns nakke. Bakkens øverste top kaldes Jernhatten efter troldens hjelm.

Hvis man vil vide mere om Jernhatten, er Asbjørn Starckes lille bog om Jernhatten fra 2004 det rigtige sted at søge hen. På bogens omslag vises dette billede af Jernhatten, der giver en god fornemmelse af stedets særpræg. Kysten ved Jernhatten er også beskrevet i Bo Skaarups "Danmarks Strandguide. Djursland", 2012.

Som denne historie viser, så er der fra Jernhatten en flot udsigt til den lille ø Hjelm, hvis historie er tæt forbundet med Marsk Stig og hans folk. Marsken, der ejede godset Møllerup, var kong Erik Glippings øverste embedsmand (marsk er betydningsmæssigt det samme ord som marskal), og han blev efter mordet på kongen i Finderup Lade en novembernat i 1286 anklaget for at stå bag mordet. Han blev dømt fredløs af Erik Glippings efterfølger på tronen, kong Erik Menved.

Marsken flygtede med en skare tilhængere til den norske konge, Erik Præstehader, og med hans støtte satte han sig fast på Hjelm, hvorfra han i de følgende år drev sørøver- og kapervirksomhed mod den danske konges besiddelser. Og ikke nok med det: han oprettede også et falskmøntnerværksted, hvorfra de falske og dårlige mønter blev spredt i Danmark og dermed undergravede den danske økonomi.

Det bliver nok aldrig opklaret, om marsken var skyldig i mordet i Finderup Lade, men de fleste forskere hælder i dag til den opfattelse, at dommen over marsken var et justitsmord og et led i en magtkamp mellem kongen og forskellige grupper af stormænd i riget.

Under Englandskrigene efter bombardementet af København i 1807 byggedes der flere steder langs vore kyster skanseanlæg til beskyttelse af kysterne. To sådanne skanser blev i 1810 opført syd for Jernhatten, hvor der dengang var en vigtig ladeplads. Samtidig udgjorde selve Jernhatten en effektiv udkigspost mod fjendtlige skibe. Den ene af skanserne kan stadigvæk ses i landskabet, syd for Havmøllen (gården for foden af Jernhatten), som en firesidet jordvold omgivet af en tørgrav. Begge skanser var i sin tid bestykket med to 18-punds kanoner, der kunne række et par km. ud over havet.

Vilfred Friborg Hansen, skrevet til Syddjursportalen marts 2012.